

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.624.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 13888 Pana Posła Jana Michała Dziedziczaka wraz z grupą posłów w sprawie zaliczenia pracy kierowców autobusów wykonywanej w Wielkiej Brytanii do pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Podstawę prawną do przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury pomostowej stanowią przepisy polskiego prawa wewnętrznego, tj. postanowienia ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych¹. Uzyskanie prawa do emerytury pomostowej jest zależne od spełnienia wszystkich warunków określonych tą ustawą. Jednakże w odniesieniu do osób, które ubiegają się o emeryturę pomostową, a które oprócz polskich okresów ubezpieczenia mają także zagraniczne okresy ubezpieczenia przebyte w państwach członkowskich Unii Europejskiej (UE) lub Wielkiej Brytanii, poza powołaną ustawą, mają zastosowanie także postanowienia aktów prawnych, które gwarantują stosowanie przy ustalaniu

prawa do świadczeń unijnej zasady sumowania okresów ubezpieczenia. Tymi aktami prawnymi są:

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego²;
- Umowa z dnia 24 stycznia 2020 r. o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej³;
- Umowa o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony⁴.

Zasada sumowania okresów ubezpieczenia, wyrażona w art. 6 rozporządzenia nr 883/2004, ułatwia spełnienie warunku posiadania wymaganego stażu pracy, czyli określonego przepisami prawa wewnętrznego, okresu ubezpieczenia, jaki jest konieczny do nabycia prawa do danego świadczenia. Zgodnie z art. 51 ust. 1 Rozporządzenia nr 883/2004 zasada sumowania okresów znajduje zastosowanie także przy sumowaniu okresów pracy wykonywanej w szczególnym zatrudnieniu lub zawodzie. Zgodnie z tym artykułem jeżeli ustawodawstwo państwa członkowskiego uzależnia przyznanie pewnych świadczeń od spełnienia okresów ubezpieczenia wyłącznie w odniesieniu do określonej pracy najemnej lub na własny rachunek lub w zawodzie, który podlega szczególnemu systemowi dotyczącemu osób zatrudnionych lub pracujących na własny rachunek, to instytucja

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1696 z późn. zm.

² Dz. Urz. WE L 166 z 30.04.2004 r., str. 1, z późn. zm. (polskie wydanie specjalne: rozdz. 5, tom 5, str. 72, z późn. zm.).

³ Dz. Urz. UE C 144 I z 25.04.2019 r. str. 1.

⁴ Dz. Urz. UE L 149 z 30.04.2021, str. 10.

właściwa tego państwa członkowskiego uwzględnia okresy spełnione na podstawie ustawodawstwa pozostałych państw członkowskich jeżeli zostały one spełnione na podstawie podobnego systemu lub w tym samym zawodzie lub przy tej samej pracy najemnej lub na własny rachunek. Jeżeli, przy uwzględnieniu tak spełnionych okresów, zainteresowany nie spełnia warunków do otrzymania świadczeń wynikających ze szczególnego systemu, okresy te są uwzględniane w celu udzielenia świadczeń w ramach systemu ogólnego lub systemu dotyczącego pracowników fizycznych lub umysłowych, w zależności od przypadku, pod warunkiem że zainteresowany przystąpił do jednego z tych systemów⁵.

Powyższe oznacza, że unijna zasada sumowania okresów ubezpieczenia ma zastosowanie przy ustalaniu prawa do polskich świadczeń emerytalno-rentowych, w tym tzw. emerytur powszechnych (z ogólnego stażu ubezpieczenia), emerytur za pracę w górnictwie⁶, emerytur dla nauczycieli,⁷ a także emerytur pomostowych⁸ przyznawanych za pracę w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze.

Mając powyższe na uwadze, nie sposób zgodzić się z twierdzeniem, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) nie zalicza okresów pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze do stażu ubezpieczeniowego „argumentując, iż obowiązujące przepisy dotyczą wyłącznie prac wykonywanych na terytorium Polski”. Przeciwnie, ZUS ustalając prawo do emerytur pomostowych, w oparciu o obowiązujące podstawy prawne:

- sumuje polskie okresy ubezpieczenia z okresami ubezpieczenia przebytymi w państwach członkowskich UE oraz Wielkiej Brytanii, w celu spełnienia warunku posiadania ogólnego stażu pracy w wymiarze 20 lat dla kobiet, 25 lat dla mężczyzn,
- sumuje polskie okresy pracy w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze z okresami pracy w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze, które zostały przebyte w państwach członkowskich UE oraz Wielkiej Brytanii, w celu spełnienia warunku posiadania określonego okresu pracy w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze (najczęściej wymagane jest 15 lat).

Warto jednak zauważyć, że okresy pracy uwzględniane do prawa do polskich świadczeń emerytalnych muszą być potwierdzone odpowiednimi dokumentami, zaświadczeniami, zapisami na koncie ubezpieczonego lub poświadczane przez zagraniczne instytucje. Obowiązek ten dotyczy także okresów pracy zaliczanych do prawa do emerytur pomostowych, w tym okresów pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, które były wykonywane w państwach członkowskich UE oraz Wielkiej Brytanii. Dlatego osoby, które ubiegają się o emeryturę pomostową do wniosku o to świadczenie powinny załączyć dowody uzasadniające prawo do emerytury pomostowej, w tym np. świadectwa pracy lub zaświadczenia wystawione przez pracodawców poświadczające, że wykonywana praca była pracą w szczególnych warunkach lub pracą o szczególnym charakterze. Obowiązek odpowiedniego udokumentowania wykonywanej pracy spoczywa również na osobach, które ją wykonywały w państwach członkowskich UE oraz Wielkiej Brytanii. Osoby te muszą wykazać, że wykonywały pracę w analogicznych warunkach

⁵ W relacjach z Wielką Brytanią odpowiednikiem art. 51 ust. 1 Rozporządzenia nr 883/2004 jest art. SSC 46 Protokołu w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego stanowiącego integralną część Umowy o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony.

⁶ Artykuł 50a oraz art. 50e ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1749).

⁷ Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986, z późn. zm.).

⁸ Zgodnie z wyrokiem TSUE z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie C-517/16 Czerwiński.

do polskiego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze i spełniają wymogi określone polskimi przepisami w zakresie charakteru wykonywanej pracy. Ubiegając się o emeryturę pomostową wnioskodawcy powinni załączyć zaświadczenia wystawione przez pracodawców zagranicznych, potwierdzające wykonywanie w tych państwach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. W „Informacji” do formularza „Wnioski o emeryturę pomostową dla osób, które mają okresy ubezpieczenia/zamieszkania za granicą” (ZUS EPOZ) wyraźnie wskazano konieczność załączenia do wniosku o emeryturę pomostową tego typu zaświadczeń. Co istotne, zaświadczenie takie nie jest sformalizowane, ważne by z jego treści w sposób niebudzący wątpliwości wynikało, jaki rodzaj pracy był wykonywany (charakter pracy), w jakim okresie, w jakim wymiarze czasu pracy.

Zaświadczenie wystawione przez pracodawcę z państwa członkowskiego UE lub Wielkiej Brytanii, zawierające precyzyjnie wyszczególnione wszystkie wymagane informacje, stanowi podstawę do przyjęcia przez ZUS, że praca świadczona za granicą w danym państwie była pracą w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wykonywaną w pełnym wymiarze czasu pracy, a tym samym podlega uwzględnieniu do prawa do emerytury pomostowej ustalonej z uwzględnieniem unijnych przepisów Rozporządzenia nr 883/2004 lub stosownej umowy zawartej z Wielką Brytanią.

W przypadku, gdy osoba, która wykazała we wniosku o emeryturę pomostową zagraniczny okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, ale nie dołączyła do wniosku stosownego zaświadczenia, jest wzywana przez ZUS do jego złożenia. W wezwaniu do przedłożenia zaświadczenia ZUS wskazuje jakie informacje to zaświadczenie powinno zawierać, tj.: okres zatrudnienia od-do, charakter wykonywanej pracy, wymiar wykonywanej pracy (czy w pełnym wymiarze czasu pracy), a w przypadku kierowców także informację, czy praca była wykonywana w transporcie publicznym. Jeżeli ZUS nie otrzyma odpowiedniego zaświadczenia wystawionego przez zagranicznego pracodawcę, wówczas ustalając prawo do emerytury pomostowej nie ma podstaw do uwzględnienia zagranicznego okresu pracy jako pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o których mowa w załącznikach nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. W takim przypadku dany okres oczywiście nie przepada, nadal podlega sumowaniu, ale może być uwzględniony wyłącznie jako tzw. okres „zwykły”, tj. zaliczony albo na prawo do emerytury pomostowej w celu spełnienia warunku ogólnego stażu pracy (20 lat kobieta, 25 lat mężczyzna), albo w celu przyznania emerytury powszechnej (za ogólny staż pracy, nie za pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze).

Odnosząc powyższe wyjaśnienia do kwestii zaliczania do prawa do emerytury pomostowej pracy wykonywanej w Wielkiej Brytanii jako kierowca autobusu należy wyraźnie podkreślić, że nie ma przeszkód prawnych do uwzględnienia tych okresów do prawa do tej emerytury. Warto też zaznaczyć, że w celu spełnienia wymogu lat pracy w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze (np. 15 lat) sumowaniu podlegają okresy wykonywania tego typu pracy różnego rodzaju, czyli warunek ten można uznać za spełniony zarówno wtedy, gdy ubezpieczony w całym wskazanym 15-letnim okresie wykonywał tylko jedną z prac uznawanych jako praca w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, jak i wtedy, gdy w tym okresie wykonywał kilka (kilkanaście) rodzajów takich prac. W efekcie można mieszać/łączyć te okresy, co ułatwia spełnienie wymogu uzyskania odpowiedniego stażu pracy w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze. Jednakże, ubiegając się o zaliczenie do prawa do emerytury pomostowej okresu pracy jako kierowca autobusu

w Wielkiej Brytanii lub innego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze należy pamiętać, że okres ten musi być odpowiednio udokumentowany, czyli zaświadczenie musi zawierać wszystkie niezbędne informacje. Jeżeli, zgodnie z załącznikiem nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, do prac o szczególnym charakterze zaliczana jest praca „kierowców autobusów, trolejbusów oraz motorniczych tramwajów w transporcie publicznym” (pkt 8 załącznika), a zgodnie z art. 3 ust. 5 ustawy, praca ta musi być wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy, to informacje w tym zakresie są dla ZUS kluczowe i muszą wprost wynikać z zaświadczenia wystawionego przez pracodawcę i załączonego do wniosku o emeryturę pomostową.

Z informacji przekazanych przez ZUS wynika, że występują sprawy, w których dołączone do wniosku o emeryturę pomostową zaświadczenia niestety nie zawierają danych niezbędnych do zaliczenia wykonywanej pracy jako pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. W przypadku zaświadczeń o pracy jako kierowca autobusu w Wielkiej Brytanii zazwyczaj brak jest informacji o wymiarze czasu pracy (czy była to praca w pełnym wymiarze czasu pracy) lub też potwierdzenia, że praca była wykonywana w transporcie publicznym (nie podlega zaliczeniu praca w transporcie prywatnym). Są to najczęściej występujące przyczyny odmowy zaliczenia na prawo do emerytury pomostowej brytyjskich okresów pracy jako kierowca autobusu.

Kolejny istotny aspekt w sprawie to fakt, że zagraniczne okresy pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze przebyte w państwach członkowskich UE oraz Wielkiej Brytanii są uwzględniane przez ZUS przy ustalaniu emerytury pomostowej pod warunkiem, że wnioskodawca także w Polsce posiada jakikolwiek okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Jeżeli wnioskodawca w Polsce nigdy nie wykonywał tego rodzaju pracy to brak jest podstaw prawnych do uwzględnienia (zsumowania) zagranicznych okresów pracy do nabycia prawa do emerytury pomostowej, jako okresów pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Wówczas zagraniczny okres pracy może być zsumowany z okresami polskimi, ale wyłącznie jako tzw. okres „zwykły”, czyli zaliczany do prawa do emerytury powszechnej (za ogólny staż pracy, nie za pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze).

Podsumowując powyższe wyjaśnienia należy stwierdzić, że obowiązujące w Polsce przepisy prawne nie wykluczają możliwości zaliczania do prawa do emerytur pomostowych pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze poza granicami Polski, w tym okresie pracy wykonywanej w Wielkiej Brytanii. Należy jednak pamiętać, że każdy złożony w ZUS wniosek o emeryturę pomostową dotyczy konkretnej osoby, a zatem musi być rozpatrywany z uwzględnieniem jej indywidualnej sytuacji prawnej i faktycznej. Ewentualna odmowa uznania przez ZUS pewnych zagranicznych okresów pracy jako okresów pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze może wynikać wyłącznie z oceny indywidualnej sytuacji danej osoby (spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia emerytury pomostowej, przedłożenia poprawnie wystawionych zaświadczeń, dostarczenia dokumentów dowodowych). Z pewnością odmowa zaliczenia okresów zagranicznych na prawo do emerytury pomostowej nie jest podyktowana brakiem odpowiedniej podstawy prawnej do takiego zaliczenia, bądź nieprzestrzeganiem zasady równego traktowania.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/